

Skipulagsstofnun

b.t. Þordís Stella Erlingsdóttir

Reykjavík, 20.11.2025

Sent með tölvupósti á: skipulagsgatt@skipulagsgatt.is

Mál nr. 1476/2025

Matsáætlun Hoffell í Nesjum – Uppbygging hótels og baðstaðar

Inngangur

Bláa lónið áformar uppbyggingu á ferðaþjónustu við Hoffell í Nesjum í Sveitarfélaginu Hornafirði. Fyrirtækið hyggst í matsáætlun ráðast í stórframkvæmdir og reynar þar á þolmörk við enn eina náttúruferlu landsins. Landvernd óskar eftir að allir sem um málið muni fjalla á einn eða annan hátt íhugi hvar eigi að draga línu í sandinn um ágengar framkvæmdir, í þessu tilviki alveg þétt að mörkum Vatnajökulsþjóðgarðs eða jafnvel innan hans. Eðli máls skipta mörk þjóðgarðsins mjög miklu og spyrja má að hve miklu leyti geti verið réttlætanlegt að einkavæða aðkomu að slíkum svæðum til upplifunar m.a. á grunni þess að flestir óska þess og búast við að sjá slík svæði án inngripa mannsins og án mannvirkja. Landvernd lítur svo á að fegurðin og verðmætasta upplifunin sé fólgin í að slík svæði fái að þróast á eigin forsendum í þeim síkviku breytingum sem eiga sér stað einmitt eins og við Hoffelslón þar sem bráðnun jökla og breytingar gagnvart loftslagsáskorunum eru stórt og mikið rannsóknarefni. Landvernd hafnar því slíkri stórframkvæmd sem hér er áætluð.

Verndargildi

Ekki verður lesið úr matsáætlun hvort tilvitnað samráð við Vatnajökulsþjóðgarð hafi skilað einhverri niðurstöðu meðal annars um hvernig þjóðgarðurinn hyggst mæta framkvæmdum og raski sem af hlýst. Ljóst má vera að á grunni stjórnunar- og verndaráætlunar þjóðgarðsins að Svæðisstjórn Vatnajökulsþjóðgarðs og Náttúruverndarstofnun, sem garðurinn heyrir undir, hljóti að horfa á áformaða framkvæmd með verndargildi í fyrirrúmi. Landvernd á erfitt með að trúá að þau áform sem hér liggja fyrir í matsáætlun hafi verið gerð í samráði við Vatnajökulsþjóðgarð og Náttúruverndarstofnun enda má hverjum vera ljóst að hér er um að ræða framkvæmd sem mun brjóta gegn lögum um náttúruvernd, auk þess að fara yrdi gróflega gegn þeirri stjórnunar- og verndaráætlun sem sett hefur verið um svæðið. Af mörgu er að taka í en augljóslega munu framkvæmdirnar spilla verndargildinu og þeim ramma sem hefur verið settur í stjórnunar- og verndaráætlun og nægir þar að vitna til eftirfarandi úr þeirri áætlun sem samþykkt hefur verið um svæðið „**Við jaðra skriðjökla er óheimilt að valda skemmdum á viðkvæmum jökuluminjum og spilla ásýnd við jaðra skriðjökla, til dæmis við lagningu vega, göngustíga og annarra mannvirkja samkvæmt áætluninni**“

Það fer ekkert á milli mála að matsáætlunin gerir beinlínis ráð fyrir að spilla jökulminjum, jökulruðningum og með mannvirkjauppbyggingu sem fram kemur í áætluninni. Því er beinlínis ranglega haldið fram að svæðinu hafi þegar verið spilt með vegslóðalagningu og bílastæðum. Þær framkvæmdir hafa í engu gengið á svæðið með óafturkræfum hætti heldur er til staðar að því er má segja lágmarksinngríp í land til umferðarstýringar inn á svæðið. Áform sem nú liggja hér fyrir í matsáætlun munu hinsvegar valda óafturkræfum náttúruspjöllum. Landvernd skorar á stjórn og svæðisráð Vatnajökulsþjóðgarðs ásamt Náttúruverndarstofnun að sameinast um að koma í veg fyrir að áætlanir í þessari mynd nái

fram að ganga, en verndargildi svæðisins er í húfi. Landvernd telur bráðnaðsynlegt að fallið verði frá öllum þeim framkvæmdaáætlunum sem settar eru fram við mörk þjóðgarðsins. Hér verður því fyrst og síðast að meta verndargildi svæðisins ofar öðru.

Áform sem skjóta skökku við

Frá upphaflegum áformum hafa hugmyndir fyrirtækisins breyst og þær munu kalla á stóraukið álag og upplifun gesta á þá einstæðu náttúru sem þarna er að finna. Í heildina tekið verður gert ráð fyrir 175 gistirýmum/ herbergjum, þar af 150 á hótelinu sjálfu í meiri fjarlægð en rest þá upp við lónið. Við hótelið er gert ráð fyrir 120 bílastæðum. Öll þessi ágenga uppbygging í jaðri þjóðgarðsins í Hoffellsdal þar sem eru margar vistgerðir, jarðminjar og dýralíf með verndargildi mun gerbreyta ásýnd og upplifun í einstaklega fallegum dal.

Gagnrýnivert er að þeir ferðamenn sem eru tilbúnir að greiða fyrir „lúxus“ á uppsprengdu verði séu markhópurinn sem ætlað er að verða ein af helstu forsendum þess að uppbygging geti borgað sig upp. Þessi þáttur hlýtur að vekja upp mjög áleitnar og siðferðilegar spurningar þegar um þjóðgarð fyrir almenning er að ræða. Háleit markmið Bláa Lónsins um sjálfbærni og lítið kolefnisspor hlýtur sömuleiðis að vekja upp spurningar þegar markhópurinn er einmitt sá hópur neyslufrekra einstaklinga sem skilur jafnframt eftir sig langstærsta kolefnissporið með lífsmáta sínum ef lítið er til stöðu almennt meðal þjóðfélagshópa. Landvernd er að sjálfsögðu ekki með þessu að dæma vel efnaða ferðamenn, aftur á móti skýtur það skökku við ef áætlanir gera ráð fyrir að þeim sé sköpuð sérstök aðstaða við helstu náttúruperlur Íslands sem almenningi er þá ekki ætlað að njóta í sama mæli. Hér er verið að marka stefnu sem leiðir til mismununar þegar kemur að aðgengismálum að helstu náttúruperlum landsins sem að allir eiga að hafa jafna aðstöðu og aðgang að. Landvernd leggur því sérstaka áherslu sem áður á að þeir sem bera ábyrgð á okkar stærsta þjóðgarði horfi til þess meginhlutverks sem hann á að þjóna.

Hér er viðeigandi að skjóta inn í beina tilvitnun frá íbúafundi Bláa Lónsins á Höfn í Hornafirði þar sem fulltrúi fyrirtækisins svaraði orðréttri spurningu með eftirfarandi hætti. „*Mjög takmörkuð gisting verður upp við lónið fyrir þá sem eru betur borgandi en þeir munu að sama skapi leggja langmest inn í verkefnið. Að öðru leyti er það staðurinn opin og öllum almenningi.*”

Þetta eru því skýr áform um hverjir hafi forgang og það staðurinn stóri á Hoffellslónbakknum sjálfum verður að auki mjög stór og mjög áberandi með tilheyrandi framkvæmdum og landbroti sem sannarlega mun hafa óafturkræf áhrif á verndargildi svæðisins.

Samráð

Í matsáætlun er að finna háleitar hugmyndir um samstarf einkafyrirtækisins Bláa Lónsins við Vatnajökulspjóðgarð og að samráð hafi þegar átt sér stað án þess að þar komi á nokkurn hátt fram um hvað hafi verið rætt og á hvaða forsendum. Hið sama má segja þegar leitað er í fundargerðum svæðisstjórnar Vatnajökulspjóðgarðs er hvergi að finna bókanir eða mál til kynningar um samtal fulltrúa þjóðgarðsins, svæðisráðs eða annarra við fyrirtækið Bláa Lónið. Aftur á móti er að finna furðulegan pistil á heimasíðu sveitarfélagsins Hornafjarðar en þar situr bæjarstjóri sem ekki verður betur séð en að sé jafnframt formaður Svæðisráðs Vatnajökulspjóðgarðs. Í viðamiklum pistli bæjarstjórans þann 6. nóvember, sjá nánar, verður ekki annað séð en að þar sé á ferð einstaklingur með a.m.k. tvo hatta og það sem meira er þá gengur bæjarstjóri svo langt milli þess sem hann skrifar um opið og gegnsætt ferli og

fyrirhugað gott samtal við íbúa að hann leyfir sér, á þeim tímapunkti þegar matsáætlun er í fyrsta fasa, að taka einarða afstöðu með verkefninu og Bláa lóninu án þess þó að umhverfismat eða álit skipulagsstofnunar liggja fyrir.

<https://www.hornafjordur.is/stjornsysla/sveitarfelagid/frettasafn/hoffell-uppbygging-i-satt-við-naotturu-og-samfelag>

Sjá tilvitnun bæjarstjóra og formanns Svæðisráðs Vatnajökulsþjóðgarðs:

“Bláa Lónið hefur þegar óskað eftir samráði við þjóðgarðinn, og þar eru fjölmargir möguleikar:

- *Samvinna um gönguleiðir og aðgengi að svæðinu*
- *Sameiginleg fræðsla og sýningar um jökla, náttúru og lofislagsbreytingar*
- *Verkefni um rannsóknir og upplýsta ferðamennsku, líkt og tíðkast í þjóðgörðum víða um heim.*

Þannig getur Hoffell orðið mótunarstaður fyrir nýja tegund ferðaþjónustu – þar sem að upplifun, fræðsla, rannsóknir og virðing fyrir náttúrunni fara hönd í hönd.”

Landvernd hlýtur að gera þá kröfu að við svo stórtækar og umdeildar framkvæmdir að þeir sem eiga fyrst og síðast að vanda til verka og sýna ábyrgð geri sig ekki vanhæfa með slíkum yfirlýsingum. Það að formaður Svæðisstjórnar Vatnajökulsþjóðgarðs taki svo augljóslega afstöðu að ganga erinda Bláa Lónsins á þessum tímapunkti í ferlinum gerir hann a.m.k. að mati Landverndar algjörlega vanhæfan til að gegna stöðu sinni sem formaður svæðisstjórnar þjóðgarðsins. Hér virðist því um ótrúlega yfirsjón viðkomandi formanns VJP að ræða þar sem hann rýrir augljóslega stöðu þjóðgarðsins og gerir ekki greinarmun á hvaða hagsmuni honum ber að gæta. Hér þarf armslengdarsjónarmið að vera til staðar, að öðrum kosti er verið að útiloka eðlilega málsmeðferð og setja raunverulega bæði stjórnsýslu Vatnajökulsþjóðgarðs niður sem og stjórnsýslu sveitarfélagsins þar sem bæjarstjóra ber að virða ólík sjónarmið, sem hann gerir ekki í umræddum pistli.

Lokaorð

Hér verður ekki farið dýpra í einstaka þætti en fyrir liggur að ef matsferli er ætlað að halda áfram með eðlilegum hætti þá verður Skipulagsstofnun í fyrsta lagi að gera miklu mun ríkari kröfu um ítarlegra og heildstætt mat á verndargildi svæðisins og þá með sérstöku tilliti til nálægðar við þjóðgarðinn. Í annan stað gerir Landvernd kröfu um að stjórnsýsluleg meðferð málsins verði metin sérstaklega þannig að sýnt verði fram á að viðhöfð séu lýðræðisleg og gegnsæ vinnubrögð meðal annars við samráð eins og framan er nefnt. Þar liggur fyrir að sami einstaklingur situr í raun allt um kring um borðið í helstu ábyrgðar- og stjórnunarstöðum sem lítur að þessu verkefni. Landvernd lítur svo á að til að nálgast umræðu um svo risastór framkvæmdaverkefni þá sé lágmarkskrafa að bæði íbúar allir á svæðinu og hagsmunaðilar, sem og allur almenningur sem áhuga hefur á náttúru landsins, geti treyst því að viðhöfð séu vönduð, opin og lýðræðisleg vinnubrögð þegar þjóðgarður okkar allra er til umræðu í jafn stóru máli. Að öðru leyti leggur Landvernd til að ferli málsins verði stöðvað með þessum áformum fyrir fullt og allt.

Með vinsemd og virðingu

Framkvæmdastjóri Landverndar

Björg Eva Erlendsdóttir

